

ชุดโครงการวิจัย : การประยุกต์ใช้การผังเมืองและการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อลดความเสี่ยงเกี่ยวกับภัยพิบัติและสร้างความยั่งยืนของการพัฒนาพื้นที่ในภาคใต้ (Applications of Using Urban Planning and Land Use Management for Reducing Disaster and Spatial Development in Thailand's Southern Cities)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษบง ชัยเจริญวัฒนะ

ปัจจุบันกระบวนการวางผังเมืองของประเทศไทยมีปัญหาขาดประสิทธิภาพ จนมีการกล่าวกันว่าเป็นปัญหาเชิงระบบ จึงทำให้งานด้านการผังเมืองของเมืองต่างๆในประเทศขาดทิศทางและขาดการบังคับใช้ที่เข้มแข็ง ทำให้เกิดปัญหาของเมืองเกิดขึ้นบ่อยๆ เช่น ปัญหาน้ำท่วมในพื้นที่เศรษฐกิจ ทำให้เกิดความเสียหายต่อเศรษฐกิจและการพัฒนาเมือง ปัญหาการจราจร ซึ่งทำให้เกิดการเสียเวลา และความสิ้นเปลืองพลังงาน เชื้อเพลิง ปัญหามลพิษด้านน้ำ อากาศ ปัญหาความหนาแน่นและแออัดของเมือง เป็นต้น ปัญหาดังกล่าวล้วนส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนทั้งในเมืองและชนบท ซึ่งสาเหตุส่วนหนึ่งเกิดจาก การขาดวิสัยทัศน์ นโยบาย กฎหมาย และโครงสร้างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ที่ไม่ได้ดำเนินงานด้านการผังเมืองอย่างจริงจัง หากความล้มเหลวด้านการผังเมืองและการใช้ประโยชน์ที่ดินนั้นสามารถเห็นได้จากการที่หลายๆเมืองมีการขยายตัวของเมืองแบบไร้ทิศทาง ซึ่งส่งผลกระทบต่อเมืองคือทำให้สภาพแวดล้อมของเมืองเสื่อมโทรม การจราจรติดขัดเมืองไม่น่าอยู่ และคุณภาพชีวิตของประชาชนถดถอย นอกจากนี้ ในอีกนัยยะหนึ่ง ถ้าหากเมืองไม่มีแผนหรือผังเมืองที่ชัดเจน ก็สามรถทำให้เกิดการขยายตัวของชุมชนเมืองที่ไร้แบบแผน (Urban Sprawl) ทำให้ชุมชนกระจายขยายกว้างไปยังพื้นที่ชานเมืองและชนบท ซึ่งกระทบกับพื้นที่สีเขียวและพื้นที่เกษตรกรรม เกิดความไม่เหมาะสมต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินที่แท้จริง จึงเห็นได้ว่าการไม่ขับเคลื่อนการผังเมืองและการใช้ประโยชน์ที่ดินให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืนย่อมก่อให้เกิดความเสียหายอย่างหนัก และอาจมากยิ่งขึ้นในอนาคต ในพื้นที่ภาคใต้ มีเมืองสำคัญในจังหวัดหลักๆที่น่าสนใจ ได้แก่ จังหวัดสงขลา สตูล ตรัง นครศรีธรรมราช และสุราษฎร์ธานี ซึ่งมีลักษณะที่เป็นเมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ การค้า การคมนาคม (ถนน ทางรถไฟ และท่าอากาศยาน) มีจำนวนประชากรค่อนข้างมาก และมีนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศ มีการเติบโตของเมืองสูงเด่นกว่าพื้นที่เมืองอื่นๆ เมืองที่กล่าวถึงมักประสบกับปัญหาคุณภาพและสิ่งแวดล้อม เช่น การจราจร อุกภัย ความหนาแน่นของเมือง มลพิษ (น้ำเสีย) สาเหตุสำคัญประการหนึ่งสืบเนื่องจากการผังเมืองและการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ขาดการควบคุมและการบังคับใช้ที่เหมาะสม รวมถึงความร่วมมือของประชาชน ดังนั้นจึงควรเลือกใช้เมืองหลักดังกล่าวเป็นกรณีศึกษา

นอกจากนี้ ยังควรเปิดโอกาสให้มีการพิจารณาถึงการวางแผนภาค การวางผังพัฒนาชุมชน และการออกแบบการพัฒนาพื้นที่เฉพาะที่ โดยให้ความสำคัญต่อการพัฒนาด้านกายภาพและการใช้ที่ดิน ซึ่งเป็นแนวทางที่สามารถนำการพัฒนาพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

แนวทางในการทำวิจัยในโจทย์วิจัยต่อไปนี้

1. การศึกษาถึงการขับเคลื่อนการใช้กระบวนการการวางผังเมืองและการใช้ประโยชน์ที่ดินให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืน

2. การศึกษาค้นคว้าและกระบวนการปฏิบัติการผังเมืองในพื้นที่เมืองในภาคใต้
3. การประยุกต์ใช้มาตรการทางผังเมืองเพื่อลดความเสี่ยงอุทกภัยในพื้นที่ภาคใต้
4. โอกาสและความท้าทายของการนำมาตราการผังเมืองและการใช้ที่ดินเพื่อลดความเสี่ยงต่อภัยพิบัติในพื้นที่ภาคใต้
5. การศึกษาแนวทางการปรับปรุงผังเมืองรวมกับการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่เฉพาะ
6. การศึกษาความเหมาะสมของการวางแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ด้านเกษตรกรรมหรืออุตสาหกรรม
7. การวางแผนและออกแบบผังพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ
8. การวางแผนและออกแบบผังพัฒนาเขตพื้นที่พิเศษด้านความหลากหลายและพหุวัฒนธรรม
9. แนวทางการกำหนดนโยบายและขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่เมือง กิ่งเมืองกิ่งชนบท และชนบทให้เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่
10. แนวการปรับปรุงข้อบังคับผังเมืองรวมในพื้นที่เฉพาะ/ระดับท้องถิ่น
11. รูปแบบการสร้างความร่วมมือในการใช้ที่ดินสาธารณประโยชน์ของชุมชน

คณบดีวิจัยที่เกี่ยวข้องในคณะต่างๆ ได้แก่

คณะกรรมการสิ่งแวดล้อม ม.อ.วิทยาเขตหาดใหญ่

คณะวิทยาการจัดการ ม.อ.วิทยาเขตหาดใหญ่

คณะศิลปศาสตร์ ม.อ.วิทยาเขตหาดใหญ่

คณะเศรษฐศาสตร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ม.อ.วิทยาเขตตรัง

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ภาควิชาภูมิศาสตร์) ม.อ.วิทยาเขตปัตตานี

สถาบันสันติศึกษา ม.อ.วิทยาเขตหาดใหญ่

ฯลฯ